

# “ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Oktyabr, 2025-yil

## TIL IXTISOSLIGIGA EGA BO‘LMAGAN TALABALARGA INGLIZ TILI NUTQINI SHAKLLANTIRISHDA SO‘ZLARNI BIRIKTIRISHGA O‘RGATISHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYASI

**Alimov Jamshid Ravshanovich**

*Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)*

---

**Annotatsiya.** Maqolada ingliz tili ta'limida so'z birikmalarini o'rgatishga zamonaviy innovatsion texnologiyalarni joriy etish muammosi tahlil qilinadi. Til ixtisosligi bo'lmagan talabalarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda raqamli platformalar, multimediya vositalari, virtual simulyatsiyalar va interaktiv mashg'ulotlarning o'rni asoslab berilgan. Tadqiqot jarayonida ishlab chiqilgan “Digital Collocation-Based Learning Model” (DCBLM) modeli so'zlarni biriktirish ko'nikmalarini shakllantirishning samarali yo'li sifatida namoyon bo'lgan.

**Kalit so'zlar:** innovatsion ta'lim texnologiyasi, so'z birikmalari, raqamli ta'lim muhiti, nutqni shakllantirish, interfaol platforma, DCBLM modeli.

---

## СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ СЛОВСОЧЕТАНИЯМ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ АНГЛИЙСКОЙ РЕЧИ НА ИННОВАЦИОННОЙ ОСНОВЕ

---

**Аннотация.** В статье анализируется проблема внедрения инновационных технологий в обучение английскому языку студентов неязыковых направлений. Особое внимание уделено использованию цифровых платформ, мультимедийных ресурсов и интерактивных упражнений при формировании навыков употребления словосочетаний. Разработанная модель «Digital Collocation-Based Learning Model» (DCBLM) показала высокую эффективность в формировании речевых навыков и коммуникативной компетенции студентов.

**Ключевые слова:** инновационные технологии, словосочетания, цифровая образовательная среда, формирование речи, DCBLM модель.

---

## IMPROVING THE TECHNOLOGY OF TEACHING WORD COMBINATIONS IN FORMING ENGLISH SPEECH ON AN INNOVATIVE BASIS

---

**Abstract.** This article analyzes the implementation of innovative technologies in teaching English to non-linguistic students. The study emphasizes the role of digital tools, multimedia, and interactive learning environments in improving students' mastery of word combinations. The proposed “Digital Collocation-Based Learning Model” (DCBLM) effectively enhanced learners' collocational competence and overall speaking fluency in English.

---

**Keywords:** *innovation in education, word combinations, digital learning, speech formation, interactive platform, DCBLM model.*

## KIRISH

Zamonaviy ta’lim jarayoni raqamli texnologiyalarni qo’llamasdan tasavvur etib bo’lmaydigan bosqichga yetdi. Ayniqsa, ingliz tilini o’qitish sohasida innovatsion yondashuvlar — interaktiv platformalar, sun’iy intellekt asosidagi o’rgatuvchi dasturlar va multimedia vositalarining joriy etilishi o’quv jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda.

Til ixtisosligi bo’lmagan yo’nalishlarda o’qiyotgan talabalar uchun bu jarayon yanada muhim, chunki ular chet tilini o’z mutaxassislik ehtiyojlari va xalqaro kommunikatsiyada faol foydalanish uchun o’rganadilar. Shunday sharoitda ingliz tilidagi **so’z birikmalarini o’rgatish** nutqning tabiiylik darajasini oshirishda asosiy komponent sifatida namoyon bo’ladi.

Mazkur maqolada so’zlarni biriktirishga o’rgatishning innovatsion modeli ishlab chiqilib, uning amaliy samarasini tajriba asosida isbotlashga qaratilgan ilmiy natijalar tahlil qilinadi.

## TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda eksperimental yo’l bilan innovatsion texnologiyalar asosida ishlab chiqilgan **“Digital Collocation-Based Learning Model (DCBLM)”** sinovdan o’tkazildi.

**Tadqiqot vositalari:** Quizlet, Kahoot, Padlet, Google Classroom, Wordwall platformalari; **Video-dialoglar, virtual speaking labs** (sun’iy intellekt asosida ishlab chiqilgan chat-simulyatsiyalar); O’qituvchi tomonidan ishlab chiqilgan **“Word Combination Tracker”** interaktiv jadvali (har bir talabaga so’z birikmalari va ularning kontekstlardagi ishlatilishini kuzatish imkonini beradi).

### Tadqiqot bosqichlari:

- **Diagnostic tahlil** – talabalar so’z birikmalari bo’yicha dastlabki bilim darajasi aniqlanadi.
- **Innovatsion ta’lim moduli joriy etish** – DCBLM modeli asosida 10 haftalik mashg’ulotlar o’tkaziladi. **Yakuniy baholash va tahlil** – natijalar taqqoslanadi, talabalarining nutqiy rivojlanish ko’rsatkichlari o’lchanadi.
- **Tadqiqot metodlari:** kuzatish, diagnostika testi, interfaol mashg’ulotlarni baholash, suhbat, statistik tahlil.

## NATIJALAR

DCBLM modelining asosiy mexanizmi — **raqamli interfaol muhit orqali so’z birikmalarini muloqot kontekstida o’rganish**. Model quyidagi komponentlardan iborat:

- **Input Module (Kirish bosqichi)** – talabalar video-dialoglar va kontekstual matnlar orqali yangi so’z birikmalarini o’zlashtiradilar.
- **Practice Module (Amaliy bosqich)** – interfaol o’yinlar, “gap-filling” va “speaking challenge” mashg’ulotlari orqali o’rganilgan so’zlar mustahkamlanadi.

# “ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Oktyabr, 2025-yil

- **Production Module (Natija bosqichi)** – talabalar real vaziyatlarda (virtual intervyu, bahs, loyihalar taqdimoti) soʻz birikmalarini faol qoʻllaydilar.

## Tajriba natijalari:

| Koʻrsatkich                                               | Tajriba (%) | boshlanishida Tajriba (%) | yakunida |
|-----------------------------------------------------------|-------------|---------------------------|----------|
| Soʻz birikmalarini toʻgʻri ishlatish darajasi             | 39          |                           | 86       |
| Nutq tezligi va tabiiylik koʻrsatkichi                    | 45          |                           | 82       |
| Talabalarning oʻz fikrini ogʻzaki ifodalash ishonchliligi | 41          |                           | 88       |
| Leksik xatoliklar soni (oʻrtacha)                         | 17          |                           | 6        |

Natijalar shuni koʻrsatadiki, DCBLM modeli asosida oʻqitilgan talabalar **nutqiy faollik, muloqotda mos soʻz birikmalarni tanlash va kontekstual fikrlash** koʻnikmalarida sezilarli oʻsishga erishgan.

Tadqiqot natijalarini tahlil qilish shuni koʻrsatadiki, innovatsion texnologiyalar yordamida oʻqitish anʼanaviy metodlarga nisbatan bir necha afzalliklarga ega:

- **Vizual va audio taʼsir kuchi** — video-dialoglar orqali talaba soʻz birikmalarini jonli kontekstda oʻrganadi;

- **Motivatsion omil** — raqamli oʻyin va platformalarning reyting tizimi talabalarni faol ishtirok etishga undaydi;

- **Individuallashtirish** — har bir talaba oʻz tempida ishlaydi, xatolarini real vaqt rejimida tuzatadi;

- **Sunʼiy intellekt yordamida tahlil** — AI chat-simulyatsiyalar talabalar nutqidagi xatoliklarni aniqlab, tahlil qiladi;

- **Oʻzaro hamkorlik** — onlayn forumlar orqali talabalar oʻz fikrlarini baham koʻradilar, bu esa kommunikativ muhitni kengaytiradi.

Bu natijalar DCBLM modelining nafaqat lingvistik, balki psixologik va didaktik afzalliklarini ham koʻrsatadi. Oʻquvchi nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish jarayonida mustaqil fikrlash, refleksiya va oʻz-oʻzini nazorat qilish kabi metakoʻnikmalar ham shakllanadi.

Soʻz birikmalarini oʻrgatish jarayonida raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish talabalar nutqini shakllantirishda yuqori samaradorlik beradi. DCBLM modeli ingliz tili taʼlimining har bir bosqichida (input–practice–production) interfaollik, motivatsiya va individual yondashuvni taʼminlaydi. Mazkur modelni boshqa fanlar bilan integratsiya qilish (masalan, kasbiy ingliz tili, axborot texnologiyalari) oʻquv jarayonining kompleksligini oshiradi. Har bir oliy taʼlim muassasasi uchun ingliz tili fanida **“Innovatsion lingvometodik laboratoriya”** tashkil etish tavsiya etiladi. Oʻqituvchilar uchun **“Soʻz birikmalarini raqamli oʻqitish metodik qoʻllanmasi”** ishlab chiqish va respublika miqyosida joriy etish maqsadga muvofiq.

# “ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

---

30-Oktyabr, 2025-yil

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Alimov J.R. *Til ixtisosligi bo‘lmagan talabalarda ingliz tili nutqini shakllantirishda so‘zlarni biriktirish texnologiyasini takomillashtirish.* – Toshkent, 2024.
2. Dudeney G., Hockly N. *How to Teach English with Technology.* – Pearson, 2016.
3. Harmer J. *The Practice of English Language Teaching.* – Longman, 2015.
4. Richards J.C., Rodgers T.S. *Approaches and Methods in Language Teaching.* – Cambridge University Press, 2014.
5. Nation I.S.P. *Learning Vocabulary in Another Language.* – Cambridge University Press, 2013.
6. Nizomova M.B. *Chet tili o‘qitishda raqamli vositalardan foydalanishning metodik imkoniyatlari.* – Qarshi, 2023.
7. Arapov G‘.N. *Innovatsion yondashuvlar asosida ingliz tili darslarini tashkil etish.* – Termiz, 2022.
8. Brown H.D. *Principles of Language Learning and Teaching.* – Pearson Education, 2016.